

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Het grote vonnis

Het kerstfeest is weer voorbij.
De kerstbomen zijn weer afgetuigd.
De kerstliederen werden weer terzijde gelegd.

„Komt allen te zamen, komt verheugd van harte, Bethlehems stal in de geest begroet”.

Maar in Bethlehem is Hij niet meer, de stal is er niet meer, de kribbe niet.

Toch zullen ook wij Hem zien.

Allemaal.

Niemand uitgezonderd.

Straks. Als Hij komt. Op zijn dag. DE Kerstdag. De dag van Christus. Dan komt Hij. Niet een kind, maar een koning. Niet in doeken gewonden in kribbe en stal, maar met groot gevolg. Met al zijn engelen. Duizendmaal duizenden en tienduizend maal tienduizenden. En Hij zal plaats nemen op de troon van zijn heerlijkheid. Dat is op de troon die past bij de glorie van de Zoon des mensen. De mens. De Messias. De Christus. De Gezalft des Vaders.

En we zullen Hem zien.

Allemaal.

Niemand uitgezonderd.

U hoeft niet te dringen. Ieder krijgt zijn beurt.

De groten uit de geschiedenis van de kerk — of die wij daar voor houden — en uit de historie der wereld. En de kleine man en de vergeten burgers. De blanken en de bruinen. Jood en heiden. Oost en West. Alle volken zullen voor Hem vergaderd worden.

Daar kunt u dus gerust op zijn.

Bethlehem, dat is vandaag een illusie.

Maar de troon van de Messias en dat U met alle anderen voor die troon vergaderd wordt dat is werkelijkheid.

Dan valt eindelijk de grote stilte.

Dan gaat Hij 't Grote Vonnis spreken.

En in dat vonnis de scheiding brengen.

We lopen vandaag nog allemaal met elkaar en door elkaar. In de Oudestraat, en we zitten naast elkaar en door elkaar in de kerk. De rechtvaardigen en de onrechtvaardigen, de duivels en de engelen, de heiligen en de schoften. Wij maken daarbij ook nog wel onderscheid. Wij zeggen: die zijn links en wij zijn rechts. Hij staat goed en die ander staat fout. Hij mag binnen en die ander moet buiten. Maar die OORDEELT is de Here. Hij komt. Hij brengt de scheiding.

Hij zal zijn als een herder, die de schapen van de bokken scheidt. Dat doet de herder in een bepaalde tijd van het jaar. Dan zondert hij de bokken af uit de kudde. En deelt ze in twee hopen. De een links en de ander rechts.

Dan krijgen de schapen rust.

Dat gebeurt straks.

En dat gaat dwars tegen onze verlangens in. Wij willen wel allemaal bij elkaar blijven. Wij dromen graag. Van één mensheid, Van één christenheid. Van één kerk. Nu ja, één mensheid... maar dan toch hoogstens met de scheidingen en de schotjes die wij aanbrengen. De Russen links en 't westen rechts. Eén kerk — maar dan toch hoogstens met de scheidlijn van ons. De linksen links en de

rechtsen rechts. Wij natuurlijk rechts. Maar niet de scheiding van God: schapen en bokken. Maar die scheiding is alleen de enige en de echte en de eeuwige en de onherroepelijke. De scheiding, die de Zoon des mensen maakt op zijn Dag. De schapen zal Hij plaatsen aan zijn rechterhand, maar de bokken aan zijn linker.

Die scheiding blijft.

Want dan zal de koning tot die aan zijn rechterhand zijn, zeggen: Komt, gezegenden van mijn Vader en ontvangt het Rijk dat voor u bereid is vanaf de grondlegging der wereld.

En tot de anderen, die aan zijn linkerhand zijn, zal Hij zeggen: Gaat weg van Mij, vervloekten, in het eeuwig vuur dat bereid is voor de duivel en zijn trawanten.

Dat is het.

Zegen en vloek.

Het koninkrijk Gods of het eeuwige vuur.

Het Rijk dat God bereid heeft van de grondvesting der wereld af. Of het eeuwige vuur, dat bereid is voor de duivel en zijn engelen.

Dan valt of naar de ene of naar de andere kant een onherroepelijke beslissing.

Het koninkrijk Gods.

Dat is het inbegrip van alie zaligheid. Dat is het Rijk waarin God in genade heeren zal over zijn volk. Waar die heerschappij onbestreden, onaangevochten is. Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde waar de gerechtigheid niet wel eens logeert, maar waar zij woont, waar ze voor eeuwig thuis is. Waar de zonde is voorbijgegaan, de dood overwonnen, het lijden om de zonde voorbij. De stad met de paarden poorten en de straten van goud, zonder honger en dorst, waar niemand een zwerver is, niemand naakt, de stad zonder ziekenhuizen en zonder gevangenis, waar niemand meer zal zeggen: Ik ben ziek omdat het volk dat daar woont vergeving heeft van ongerechtigheid. Waar de ogen van de blinde geopend zijn, de oren van de dove ontsloten, waar de kreupele zal springen als een hert en waar de mond van de stomme zal juichen. Dat rijk IS er nog niet. Maar het komt. God bereidt het. Hij is daarmee bezig geweest van de grondvesting der wereld af. Daarvoor kwam in het paradijs het evangelie. Daarvoor was Noach met de ark. En Abrahams roeping.

Daarvoor heeft God Israël uit Egypte verlost. Daarvoor had Jeruzalem zijn tempel en het altaar en het bloed der verzoening. En spraken de profeten. Om dat rijk, waar de bergen zullen vrede dragen en de heuvels heilig recht, waar de wolf met het lam zal verkeren, kwam Gods Zoon naar de kribbe, daarvoor stierf Hij aan het kruis. En om dat rijk te doen komen is de Here Jezus uit de doden opgestaan en opgevaren naar de hemel. En voor dat rijk is er ook de prediking van het evangelie, dat werk van de Heilige Geest, daarvoor is de doop en daarvoor is het avondmaal. Daarvoor is het geloof en de bekering tot God. De afsterving van de zonde.

En de opstanding tot een nieuw leven. Dat is het grote werk Gods in de geschiedenis:

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:

J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Bilthoven
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-15450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Zeist. Giro 233117.

„Het Rijk dat voor u bereid is van de grondvesting der wereld af”.

Dat rijk is u belóófd.

Daarover behoeft hier niemand in de kerk in het onzekere te zijn.

Maar met de belofte van een eeuwig rijk te erven heeft God u ook de weg gewezen om in dat rijk in te gaan: het geloof. Van dat geloof, waardoor God de goddeloze rechtvaardigt. En waardoor diezelfde goddeloze opstaat tot een nieuw leven.

Ook hier wijst de Here Jezus Christus die weg des geloofs en geen andere. De weg van het geloof dat werkzaam is door de liefde.

Ik heb HONGER geleden en gij hebt mij te eten gegeven, Ik heb DORST geleden en gij hebt mij te drinken gegeven, Ik was een VREEMDELING en gij hebt mij gehuisvest, NAAKT en gij hebt mij gekleed, ZIEK en gij hebt mij bezocht, Ik was in de GEVANGENIS en gij zijt tot mij gekomen.

En de Here Jezus legt dat ook nader uit. Op de vraag van de rechtvaardigden, wanneer zij dat alles hebben gedaan geeft Hij ten antwoord: Voorwaar Ik zeg U, in zoverre gij dat aan één van mijn minste broeders gedaan hebt, hebt gij dat Mij gedaan....

Daar hebt ge nu het levend geloof.

Hier hebt ge nu de ware gelovigen.

Hier geeft de Here Jezus nu een praktische en pastorale beschrijving van de ware kerk, de ware gelovigen, het ware geloof.

En daaraan moeten we onszelf nu maar toetsen.

Wij Gereformeerden.

Wij zijn druk met veel.

Met onze akties en met onze kwesties en vooral met onze ruzies.

Maar hier, broeders en zusters, hebt ge nu

óók een kenmerk van de ware kerk en van de ware christenen, van het levend geloof in God en van de liefde van Christus.

Dit:

Ik was hongerig; Ik was dorstig; Ik was een vreemdeling; Ik was naakt; Ik was ziek; Ik was in de gevangenis.

En wat doet U?

Ge kunt Christus vandaag niet ontmoeten in Bethlehem. Ge zult Hem straks wel ontmoeten op de Dag. Maar als ge Hem in vréde ontmoeten wilt dan moet ge Hem vandaag ontmoeten, in de medemens, de naaste, de broeder.

De lectuur van onze kerkelijke bladen, geen enkel blad uitgezonderd, is vandaag geen verkwikking. En geloof me, het is ook geen feest om zo'n krant vol te schrijven. Want het gaat allemaal over de narigheid. En daarom was het zo kostelijk ook nog wat anders te lezen. Ergens in een kleine vrijgemaakte kerk in een grote stad is iemand toegelaten tot het avondmaal. Niets bijzonders zegt U. En dat is ook zo. Het is geen wereldschokkend feit. Bij ons in Kampen gebeurt dat jaarlijks met zo'n zestig. Maar ditmaal was het toch wel wat bijzonders. Want deze man zit in de gevangenis. En daarom kon hij ook niet naar de kerkeraad komen, en ging de kerkeraad naar de gevangenis. En straks zal de man in het gevangeniskerkje belijdenis doen. Als de kerkeraad met de gemeente in het gevangeniskerkje dienst houden zal. Is het niet kostelijk? Die man — en dat gebeurt daar niet voor de eerste keer — die man is daar in de gevangenis bezocht en voor het evangelie gewonnen. Ik moet ook even aan dominee Vonkeman denken. Die preekt vanmorgen ook onder de gevangenen in Richmond. Is het niet om er heimwee naar te krijgen?

Daar hebt ge nu voor u de ware kerk, de ware gelovigen, het levend geloof, werkzaam door de liefde. Ik was hongerig, Ik had dorst, Ik was een vreemdeling, Ik was naakt, Ik was ziek, Ik was in de gevangenis....

En wat doen WIJ?

Wij, gereformeerde christenen?

Wij, vrijgemaakten?

En nu — ik bid u — kijk nu om Gods wil niet langer naar Rotterdam, niet naar de veertien, niet naar de dertien, niet naar Groningens kerkeraad, niet naar die dominee, niet naar..... Want denk er om: daar valt de Grote Beslissing niet. Laten we nu eens kijken naar Kampens kerk, naar onszelf, u naar uzelf en ik naar mijzelf en luister ieder voor zichzelf: Ik was hongerig, Ik had dorst, Ik was een vreemdeling, Ik was naakt, Ik was ziek, Ik was in de gevangenis.....

En wat doen WIJ?

En nu, broeders en zusters, geen uitvluchten en geen afleidings-manoeuvres. Ook geen vlucht onder de kerstboom, geen vlucht van „Komt allen te zamen, komt verheugd van harte, Bethlehems stal in de geest begroet..” Geen gelamenteer alstublieft van „Hulploos kind, heilig kind...”, want dat hulpeloze kind is geen kind en het is - in Góds Naam - niet hulpeloos meer. Het is ook niet sprake-loos meer, maar het heeft zijn mond openge-daan en Hij zal zijn mond opendoen tot u en misschien tegen u: Wie bent u geweest voor Mij en voor de minste van mijn broederen? Ik was hongerig, weet U? Ik had dorst, hoort U? Ik was een dakloze. Ik was naakt. Ik was ziek. Ik was in de gevangenis. Hebt ge Mij te eten gegeven? Hebt ge Mij te drinken ge-given? Hebt ge mij een dak boven het hoofd gegeven? Hebt u mij gekleed? Hebt u mij bezocht? Hebt u Mij opgezocht?

Wie bent u geweest voor de minste van mijn broeders? En denk er om: de minste van mijn broeders, dat kan iedereen zijn. Die man in de gevangenis, waarvan ik u vertelde, was een jaar geleden misschien nog geen „broeder”.

Weet u, gemeente, Christus woont vandaag in deze wereld. In Kampen. Buiten en in de

vrijgemaakte kerk. Bij u in de straat. Bij u om de hoek. Het kind van Bethlehem schreit vandaag zijn tranen in Uw naaste. In de minste van zijn broeders. Bij u in de straat en bij u in de kerkbank. Vlak bij. Wie bent u voor hem? Voor de broeder in nood? In stoffelijke nood? In geestelijke nood? O, die schuld kopen we niet af met een tientje of vijftwintig of honderd gulden in de kerstkollekte....

De apostel Paulus heeft eens gezegd: Het leven dat is voor mij: Christus! Het léven! Christus. Daar hebben wij een slagzin van gemaakt voor een doodsadvertentie. Een grafspreek. Maar voor Paulus betekende dat: Ik ben de Joden geworden als een Jood en de Grieken als een Griek. Ik verdraag alle dingen voor de broederschap van Christus. En Jakobus zegt: Stel dat een broeder of zuster gebrek heeft aan kleding en dagelijks voedsel en iemand van u zegt tot hem: „Gaat heen in vrede, houd u warm en eet goed, zonder hen echter van het nodige voor het lichaam te voorzien, wat baat dit? Zal dat geloof hem zalig maken?”.

En Johannes zegt: „Indien iemand zegt dat hij God liefheeft en haat zijn broeder, die is een leugenaar!”

O, als het zo met U is, hoort dan uit de mond van Hem, die eenmaal het kind in de kribbe was, Uw oordeel: „Ik had honger en gij hebt Mij niet te eten gegeven, Ik had dorst en gij hebt Mij niet te drinken gegeven, Ik was een dakloze en gij hebt Mij niet gehuisvest, Ik was ziek en gij hebt Mij niet bezocht, Ik was naakt en gij hebt mij niet gekleed, Ik was in de gevangenis en gij zijt Mij niet komen bezoeken....

Zo was en zo is Christus nog op aarde. In Nederland. In Kampen. Buiten de kerk. In de kerk. De Gereformeerde. In de vrijgemaakte kerk.

En Hij zal zeggen: Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, dat bereid is voor de duivel en voor zijn engelen.

Daar baat alle „ijver”, waaraan dit ontbreekt, niets.

Het is om te beven.

En dat kan morgen zo zijn.

Want Hij komt.

Plotseling.

Als een dief in de nacht.

Onaangekondigd.

En onaangediend.

Heden.

Hoe vindt Hij ons dan?

Ons, in de Gereformeerde kerk van Kampen?

En nu bid ik u — denk nu niet aan, kijk niet naar een ander. Denk aan uzelf. Want ieder zal zijn eigen pak dragen. Geen uitvluchten. Geen achterdeuren. Maar u?

Wie bent u voor Christus?

Wie bent u voor de minste van zijn broeders?

Want de minste van zijn broeders, dat is HIJ.

Het kind van Bethlehem heeft vandaag in die minste van zijn broeders honger en dorst, geen dak boven 't hoofd, Hij is naakt, ziek, in de gevangenis. Het is niet meer in de stal en het ligt niet meer in de kribbe. Wel slaapt het op een krib. In de nor.

U zegt: zitten er dan vrijgemaakten in de nor?

Dat ook!

Eén levenslange.

En één die straks in de nor belijdenis doet.

Maar Christus zit in de gevangenis.

En wat doet U?

* * *

En dezen zullen heengaan naar de eeuwige straf, maar de rechtvaardigen naar het eeuwige leven.

HEL of HEMEL, wat zal het zijn?

Amen.

G. Visee

Kerkelijk Leven

* * De synode inzake Groningen Zuid

*

Op het ogenblik waarop wij deze * * schrijven is de beslissing inzake Gronin- * gen Zuid gevallen. De bezwaarschriften tegen de handelingen van de kerkeraad, achteraf gesteund door een particuliere synode en een zich aan deze zich conformerende classis zijn gewezen van de hand en daarmee is het ds. A. van der Ziel aangedaan onrecht bevestigd.

Dat dit geschiedde met een zeer krappe meerderheid moge een weinig troost verschaffen — de troost is schraal.

Want onrecht blijft onrecht ook al wordt het door een generale synode en met zeer geringe meerderheid van stemmen bedreven. Dat een generale synode het doet maakt het kromme niet recht. Dat mag toch in de vrijgemaakte kerken, zelve uit de strijd tegen onrecht, door synoden gepleegd, voortgekomen, hardop worden gezegd.

We denken hier aan de klacht van ds. K. Doornbos in de kerkbode van de Gereformeerde kerken van Noord-Holland:

„Er zijn in onze kerken partijschappen. Wie niet van de partij is wordt geduld of weggewerkt.

Weggewerkt te worden is erg, maar slechts geduld te worden is ook erg. De Schrift spreekt van de gelovigen als van huisgenoten Gods. Als men in het huisgezin Gods slechts geduld wordt is dat dan minder erg dan wanneer in het huisgezin van vader en moeder een van de kinderen slechts geduld wordt?”

— — — — —
„Predikanten worden afgezet om zaken, die niets om het lijf hebben. Waar is die 'openbare grove zonde' waaraan die man zich schuldig heeft gemaakt, een zonde, die voor de kerk schandelijk of ook bij de overheid strafwaardig is en die in een ander, gemeenlidmaat der kerk der afsnijding waardig gerekend wordt? Zulk een grove zonde moeten bedreven zijn indien men met recht een herder van de kudde des Heren weggagen kan. Dat is niet zo omdat het in de kerkenorde-ning staat, maar dat staat in de kerkenorde-ning omdat het zo is. Het is daarmee als met de doodslag. De doodslag is niet een kwaad omdat de wet zegt: „Gij zult niet doodslaan”, maar de wet verbiedt de doodslag omdat het een kwaad is. Die openbare, grove zonde, in een gemeen lidmaat der kerk der afsnijding waardig te rekenen, is er niet. Dat geven die schorsende en afzettende vergaderingen zelf toe. Ze noemen die geschorste dominee een broeder, die mee mag zitten aan de tafel des Heren. Dat geeft men vandaag nog toe, morgen kan het anders zijn, want hoe zou er stilstand zijn op het hellende vlak? Morgen kan men een fout van een predikant die iedereen maakt, en een gebrek in een predikant dat iedereen heeft, opblazen tot een grove zonde, voor de kerk schandelijk en in een gemeen lidmaat der kerk der afsnijding waardig te rekenen”.

Tot zover ds. K. Doornbos.

En hij heeft gelijk.

Op dit hellende vlak is er geen stilstand.

Eerst ging ds. J. van der Schaft.

Thans ds. A. van der Ziel.

Ds. B. Telder staat op de lijst.

En anderen.

Waar gaan we heen?

* * De advocaat en zijn cliënt

*

In artikelen betreffende ds. J. van der Schaft, ds. A. van der Ziel, ds. B. Telder, ds. C. Vonk en anderen leest men meer dan eens dat degene, die het voor hen opneemt, zich haast te verklaren dat hij het met ds. J. van der Schaft niet eens was, dat hij het anders

zou gedaan hebben dan ds. A. van der Ziel, dat hij het gevoelen van ds. B. Telder in het geheel niet of niet geheel deelt, dat hij t.a.v. wat ds. C. Vonk schreef in de jongste afleveringen van De Voorzeide Leer nog zijn reserves heeft.

We kunnen dat verstaan.

Zelf deden we in een enkel geval ook zo.

Toch doen we het niet meer.

Niet in zulk verband.

Het moet toch overbodig heten dat een advocaat, die voor een rechtbank pleit voor — nu, laat ons zeggen — een moordenaar begint met zich te verontschuldigen voor de heren van het gerecht door te verklaren dat hij heus tegen moord en dat hij het mitsdien met zijn cliënt, indien en voorzover schuldig, niet ééns is.

Hij komt op voor de wet.

Hij verlangt dat er aan de man, door hem verdedigd, recht geschiede.

Dat de onschuldige vrijuit ga.

Dat behoeft geen excuus.

Wat wel excuus behoeft is dat men de man die geen OPENBARE GROVE zonde gedaan heeft voor de kerkelijke bijl brengt.

Dát.

* * Alleen maar partijschap?

Indien we ten aanzien van hetgeen ds. K. Doornbos opmerkte ook enige critiek mogen doen horen, althans een kritische vraag mogen stellen, dan is het deze: Is wat er thans in onze kerken gaande is alleen maar twist en alleen maar partijschap?

We vrezen reeds lang van niet.

We vrezen reeds lang dat de zaak dieper zit. Dat we in meer dan een zaak moeten dóórstoten naar de wortel waaruit partijdig optreden en twisten voortkomen. Daar ligt de oorzaak en daar moet de genezing beginnen.

We vrezen dat er onder ons velen „uit de Wet” zijn. Gelijk er reeds in de apostolische tijd broeders waren, die „uit de Wet” waren, en die de christenen uit het heidendom wilden dwingen „de Wet” te onderhouden, al de voorschriften van hun joodse godsdienst, geënt op de christelijke stam. Het geloof in Christus PLUS de besnijdenis, PLUS de onderhouding van de joodse sabbat, PLUS koosjer eten, PLUS...

Dat Judaïsme is afgeslagen.

Met name door de apostel Paulus.

Die te Antiochië Petrus in het aangezicht weerstond.

Later kwam het in het roomse. Het geloof in Christus PLUS al de „goede” werken van de roomse godsdienst: vasten, rozenkrans bidden, als het erg goed zal gebeuren: in het klooster gaan.

Ook die aanval op de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, werd in de Grote Reformatie afgeslagen: uit het geloof alléén zonder de werken der kerkelijke „Wet”.

Maar straks kwam het weer.

In het piëtisme met z'n eis van een doorworstelde bekeringsweg. In het methodisme met z'n eis bewust „het hart te geven aan de Heer”.

We vrezen dat iets dergelijks thans aan de hand is: de dwingende eis een bepaalde krant te lezen, een bepaald weekblad, de kinderen het koste wat het wil, desnoods met lange trein- of busreizen naar een bepaalde school te zenden, lid te wezen van een bepaalde maatschappelijke of politieke of culturele vrijgemaakte organisatie om in de kerk voor „vol” te worden aangezien.

Nu valt over al die dingen te praten.

Het is en het zijn belangrijke zaken wat we lezen, waar onze kinderen ter school gaan, hoe we onze maatschappij en politieke roeping vervullen, ook organisatorisch, hoe en met wie we op reis gaan.

Maar het is een andere zaak of hier — door wie eigenlijk? — eisen gesteld worden alsof die eisen rechtstreeks van de HEERE zijn.

En dat gebeurt.

Wie naar die „Wet” niet doet komt in de kerkelijke verdachtenbank.

En dat moet nu eens uit wezen.

Er is wél een wet.

Die van Christus.

Die alléén.

* * De wet van Christus

*

Daarover schrijft de apostel Paulus.

Zo in 1 Corinthen 9: „want hoewel ik vrij sta tegenover allen — de apostel had nooit tractement ontvangen en hoefde dus niemand naar de ogen te kijken — „heb ik mij aan allen dienstbaar gemaakt, om er zo veel mogelijk te winnen; en ik ben den Joden geworden als een Jood om Joden te winnen; hun, die onder de wet staan, als onder de wet — hoewel persoonlijk niet onder de wet — om hen, die onder de wet staan te winnen” — als de apostel bij Joden in huis was at hij met hen koosjer en werkte hij niet op de sabbat — „hun, die zonder wet zijn ben ik geworden als zonder wet” — bij de heidenen at hij niet koosjer en hield hij geen rust op de sabbat — „hoewel niet zonder de wet van God, want ik sta onder de wet van Christus — (de apostel was wel vrij van de wet van Horeb en des te meer van de wetten van de joodse godsdienst, maar niet van het gebod van Christus: God en de naaste lief te hebben!) — om hen die zonder wet zijn te winnen”.

Ook schrijft de apostel over deze wet-van-Christus in Galaten 6: „Verdraagt elkanders moeilijkheden; zó, op die manier zult ge de Wet van Christus vervullen”. Hoe? Zó: „Broeders, zelfs indien iemand op een overtreding betrapt wordt, helpt gij, die geestelijk zijt” — die door de Heilige Geest, de Geest van Christus geleid wordt — „hem terecht in een geest van zachtmoedigheid, ziende op u zelf; gij mocht ook eens in verzoeking komen”: morgen struikelt ge misschien zelf in het kwaad waarover ge heden uw broeder zo hard valt.

En dat leven uit de wet van Christus heeft een kostelijke belofte: „En allen, die zich naar die regel zullen richten — vrede en barmhartigheid komt over hen”. Als we zó doen dan geeft God voor twist en partijschap VREDE. Zelfs aan de fêlste Judaïsten: „Zelfs over het Israel Gods”. Omdat de HEERE „barmhartigheid” bewijst aan wie Hem vrezen.

* * Wat nu?

*

De vraag blijft: Wat nu?

Het antwoord ligt in Galaten 6 : 1, „de geest der zachtmoedigheid”.

Het eerste is: nuchter blijven.

Geen onbezonnen dingen doen.

Veel hangt er aan wat de broeders in Groningen Zuid doen. Zij hebben thans een uitspraak der generale synode. Indien zij deze voor zichzelf bewezen achten te strijden met Gods Woord en de kerkenorde dan is het hun onvervreemdbaar en in artikel 31 van de kerkenorde vastgelegd recht, deze uitspraak NIET voor vast en bondig te houden.

In 1944 bleek het gebruik maken van dat eenvoudige recht binnen het kerkverband niet mogelijk: degenen, die zich binnen het kerkverband vrijmaakten, niet van de kerken, maar van bepaalde besluiten en handelingen, werden beschouwd als met de kerken gebroken te hebben.

Zo deed de kerkeraad van het synodaal gedeelte van Kampens kerk afkondigen dat de broeders K. Schilder en S. Greijdanus, die bij het bezwaard gedeelte kerkten, met de gemeenschap der Gereformeerde kerk van Kampen gebroken hadden.

Hetgeen in strijd met de waarheid was.

Zó kan in 1964 geen enkele kerkeraad handelen tegen broeders die van bepaalde besluiten en handelingen zich binnen de plaat-

TE BERDE

Het behoort onder ons tot de cliché's op het Kerstfeest te zeggen dat het „vrede op aarde” niet betekent dat er op déze wereld geen strijd meer wezen zal. Vaak wordt erbij geciteerd het woord van de Heiland „vuur ben ik komen werpen op aarde”. Zo lang er zonde is, zijn er ook de gevolgen van de zonde.

Maar al te gemakkelijk kan dit een voorwendsel worden en een verontschuldiging om onze onderlinge strijd en de gruwel van de oorlog te accepteren. En dat is beslist in strijd met de bedoeling van het evangelie en de komst van onze Here Jezus Christus in het vlees.

Hij is gekomen om alle werken van de satan te verbreken. Dat betekent ook dat Hij gekomen is om aan onderlinge twist en tweedracht van de mensen van het welbehagen een einde te maken. Hij is onze vrede. Hij kwam brengen vrede met God. In Hem is God niet meer tegen ons, maar voor ons. Immanuel. Deze wetenschap behoort ook vrede te stichten tussen hen, die Hem erkennen als hun Heer en Heiland. Wie zegt God lief te hebben en in twist en tweedracht leeft met zijn naaste, is een leugenaar. We kunnen niet God liefhebben en onze naaste niet. We worden tot strijd geroepen. De strijd tegen de duivel en zijn ganse rijk. De strijd tegen de zonde. De zonde moeten we haten. Allereerst in eigen leven. Ook in het leven van de ander. Ook van de broeder en de zuster. Maar de zondaar moeten wij liefhebben. Hij is niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars tot bekering. Hij at met tollenaars en zondaars. Daarom moeten we elkaar aanvaarden, zoals Christus ons heeft aangenomen n.l. als goddelozen. Daarom zullen we ook in de kerk de eenheid des Geestes in de band des vredes moeten bewaren. Want er is vrede op aarde voor de mensen van het welbehagen.

Het feit dat we herdenken op het Kerstfeest en de feitelijke toestand in onze kerken staan in schrille tegenstelling met elkaar.

Ook de wereldvrede, het afwezig zijn van oorlog, zullen wij om Jezus' wil hebben na te streven, voorzover we daaraan iets kunnen doen. Pacifisten, die streven naar wereldvrede, ook via eenzijdige ontwapening zijn utopisten. Een christen mag nimmer een utopist zijn. We hebben altijd onze ogen open te houden voor de werkelijkheid.

Vaak komt het pacifisme voort uit het Marxisme. Wat daarin verkeerd moge zijn, we mogen niet vergeten dat het Marxisme een na-christelijk verschijnsel is. Dat wil zeggen: daarin wordt het evangelie omgevoerd, soms zelfs regelrecht weersproken. Maar terecht heeft vanuit het evangelie de gedachte wortel geschoten dat déze maatschappij, zoals die reilt en zeilt en déze politieke orde, met zijn onrecht en zijn afschuwelijke vernietigingsoorlogen en vernietigingspotentieel geen goede maatschappij en geen goede politieke orde is.

Een christen heeft daarom hiertegenover in voortdurende oppositie te verkeren. Een christen behoort geen utopist te zijn. Behoort een open oog te hebben voor de feiten. Tot de feiten behoort ook dat de oorlog een gevolg van de zonde is en bijna altijd zelf ook zonde is. De zonde en de gevolgen van de zonde hebben we te bestrijden. Omdat het ook een feit is dat Jezus Christus in deze wereld gekomen is om déze wereld te redden. God herstelt in Hem alle dingen. Zij, die de bom willen bannen streven iets goeds na, al is hun uitgangspunt en al zijn hun motieven af te wijzen.

In alle onvrede, in alle twist en tweedracht in de kerk, in alle oorlog in de wereld komen de oordelen Gods over ons. Oordelen over het niet laten doorwerken van het evangelie en over het verwerpen van het evangelie.

En... een christen verwacht óók een heilstaat. Maar dan geen utopie. Een werkelijkheid. Nog eenmaal zal Hij komen. De God des vredes zal welhaast de satan onder onze voeten verpletteren.

Alleen... de goddelozen hebben geen vrede.

A.

selijke kerkgemeenschap en binnen het landelijk kerkverband vrijmaken.

Zó flagrant in strijd met de vrijmaking zelve kan in vrijgemaakte kerken niet worden gehandeld.

En dan zoeken men van Groningen Zuid uit rechtsherstel.

In de geest der zachtmoedigheid.

Het oog op de HEERE.

Geen uittocht.

Geen afscheiding.

Maar vrijmaking **binnen** het kerkverband.

* * Nieuwe fase van het conflict

Het is eenvoudig verbijsterend.

In de eerste plaats dat de negentien broeders na het „vertrek” van de dertien dóórvergaderden alsof er niets aan de hand was.

Voorts dat men dóórging met de behandeling van de materie, die aanleiding vormde voor het conflict.

Deze begon in het openbaar.

We menen — gezien het verslag in het Gereformeerd Gezinsblad — dat de teneur van het rapport-Wiskerke ging in de richting van afkeuring van de schorsingsweg, die openbare en grove schending van artikel 79 k.o. Deze had plaats toen Groningens kerkeraad zonder het vóórgaand oordeel van de raad van Groningen Noord, zonder het voorgaand oordeel ook ener classis Groningen, ja TEGEN die beide in, geheel op eigen gelegenheid ds. A. van der Ziel schorste om achteraf daarvoor de goedkeuring van een particuliere synode te vragen en te verkrijgen. En we hadden de hoop dat de generale synode althans zou weigeren deze kromme schorsingsweg recht te heten.

Ook die hoop is in rook vergaan.

Het eerste dat we daarvan zeggen is dat deze uitspraak van „de generale synode” van nul en gener waarde, wijl reeds met de DUIDELIJKE TEKST der kerkorde in strijd is. Ook een generale synode is aan de kerkorde gebonden. En alle sophistische redenering ten spijt: hier is de kerkorde geschonden. Dat is een kerkordelijk misdrijf. Maar wijl het ook een schending is van broederlijke afspraken tussen de kerken, is het ook een ethische zonde, schending van de broedertrouw. Daaraan is geen enkele kerk en geen enkel kerklid gebonden. Dat is, om met Voetius te spreken, een uitspraak die de kerken „rescindunt”, zoals Greijdanus vertaalde: scheurpapier.

Het tweede is: wat gaat nu Groningen-Zuid doen? Na een uitspraak 14-13 van de generale synode inzake de schorsingswaardigheid van ds. Van der Ziel de actie met een zó aanvechtbare zedelijke ruggesteun ten einde brengen?

Het derde is: wat gaat de komende classis Groningen doen? Zal zij na déze uitspraak van de generale synode gaan oordelen dat ds. Van der Ziel geheel van de dienst zal zijn af te zetten zijn?

We zouden èn de kerkeraad van Groningen Zuid èn de zusterkerken van de classis wel willen sméken om Gods wil en om der wille van de kerken: Broeders, doe dat NOOIT.

Dat kunt, dat móógt ge niet doen!

En — dat ten vierde — ALS onverhoopt tot een afzetting van ds. Van der Ziel mocht komen, dan is onze vraag: Wat gaan ds. A. van der Ziel en wat gaan de bezwaarden in Groningen Zuid doen?

We zouden ook hun willen smeken om des Heren wil en om der broederen wil, om de eenheid en de gemeenschap van de kerken, die de HEERE ook in de vrijmaking vergaderde: Broeders, gaat niet heen! Dat nooit.

Wat dan wel?

Daarover schrijven we, zonodig, later.

* * Een stem uit de kerken

Broeder G. Heetebrij uit Bilthoven (d' Amandelboom), oud-hoofd ener School met de Bijbel te Urk, zwager van wijlen prof. K. Schilder, zond ons een brief met verzoek die geheel of gedeeltelijk te publiceren.

Reeds lang koester ik het plan u te schrijven. 'k Weet hoeveel predikanten het moeilijk hebben in deze bange dagen. Ze kunnen het zelf niet doen en daarom is het misschien goed dat een gewoon lid erover schrijft. Het is heus geen sinecure in deze kerkelijke janboel predikant te zijn.

Hier zit een predikant al weken in de ouderlingenbank: hij mag niet preken omdat hij voor samenspreking is. Daar mag een ander niet preken omdat hij niet „fel” genoeg is volgens de „wachters” op Sions muren. Een derde mag volgens een bruidje van 20 lenten haar huwelijk niet bevestigen omdat hij op verschillende punten van de belijdenis afwijkt. Een predikant van een andere „richting” uit een naburige kerk moet dat doen. Een vierde krijgt naar het hoofd geslingerd dat het zijn schuld is dat sommigen nog a.r. stemmen: hij heeft niet „reformatorisch” genoeg gepreekt, „het Woord niet bediend”. Een ander wordt met alle mogelijke verdachtmakingen en bezwaarschriften het ziekenhuis inge... laten we zeggen ingewerkt. De lijst is gemakkelijk aan te vullen, doch dit is, dunkt me, genoeg.

Het is eenvoudig verschrikkelijk. Velen gaan blijkbaar ter kerk om bepaalde klanken te horen, of om te luisteren van welke richting de dominee is. Honger naar het Woord is er dan niet.

In een nummer van het Gezinsblad zag ik in verband met de kerkelijke moeilijkheden de naam van K.S. nog gebruikt. K.S. heeft meer dan eens aangetoond dat doorgaande reformatie niet iets specifiek van de vrijmaking is. Die was er al lang voor de vrijmaking en zal daarna moeten blijven. Maar Schilder heeft kort voor zijn dood geschreven: God heeft ons in de vrijmaking niet het mandaat gegeven om een kerkje van gelijkgezinden in elkaar te timmeren. En niet door ónze schuld moet iemand van de avondmaalstafel gehouden worden, van wie de Here zegt dat hij er wel hoort.

Het is goed dat u er even aan herinnerde: het BEGIN is geweest dat de DRIJVERS van die doorgaande reformatie anderen geen plaats in de kerk gunden. Een oude dominee zei jaren geleden reeds schertsend: „doorslaande reformatie”. Die scherts wordt misschien bittere ernst als men doorslaat tot dat de kerk stuk is.

Ik kan me best voorstellen dat iemand bezwaar heeft tegen het DRIJVEN van doorgaande reformatie en het bouwen van eigen vrijgemaakte scholen. Als de gemeente groot genoeg is om een eigen school te hebben, fiat. Moeilijk wordt het als het een streekschool moet worden en men stad en land afsjouw om leerlingen te krijgen.

Voorts leven we met onze scholen boven onze stand. Straks krijgen we twee volledige kweekscholen. Als ze straks goed bezet en geoutilleerd zijn, zullen die toch samen zeker 50 à 60 onderwijzers per jaar afleveren. Waar moeten die emplooi vinden? In die paar vrijgemaakte scholen? Kom nou! Ze zullen bij het C.N.S. werk moeten zoeken en daar vinden ze allicht als speciaal voor een kerkelijke school opgeleiden de deur potdicht.

Het is zo gemakkelijk te roepen: „De Here wil het”, om dan een kloppacht te houden op de beurzen van de broeders en zusters. De toekomst zal wel laten zien wat van dat alles waar is. Dat door dergelijke dingen predikanten onder het kerkelijk vonnis moeten doorgaan is verschrikkelijk.

Prof. Kamphuis schreef in De Reformatie: Ik prefereer de Roomse kerk boven een vrij-

gemaakt kremlin. Hoe kan iemand in zo weinig woorden zo veel hatelijkheid samenpersen! Ik ben van de oprichting af lezer, maar het wordt me nu toch te bar en ik voel de neiging als abonnee te bedanken.

G. Heetebrij.

Ik moge aan deze stem nog iets toevoegen. Er wordt herhaaldelijk ach en wee geroepen over prof. Popma en Rijsbergen. Die willen nota bene niet eens de ambten in de kerk!! Dat laatste is een pertinente onwaarheid. Maar dat nu daargelaten... Men zou verwachten dat degenen die zo voor „het ambt” in de kerk opkomen nu ook állen hun concrete AMBTSDRAGERS, door de Heilige Geest in de gemeente aangesteld, op zijn minst met burgerlijk fatsoen behandelden.. Ik sprak onlangs een deurwaarder, die in een onzer kerken ouderling is. Deze broeder komt nu niet bepaald met de prettigste boodschappen bij de mensen. Maar hij vertelde dat hij in 999 van de 1000 gevallen netjes mag binnenkomen, koffie, 'n sigaar of sigaret aangeboden krijgt, fatsoenlijk behandeld wordt door „de wereld”. En soms als ouderling hónds door mensen, die, anderen napratend, vóór „het” ambt en allerverschrikkelijkst tegen Rijsbergen en Popma zijn. Doe niet naar mijn daden, maar naar mijn woorden. Hier is nu re-for-ma-tie nodig.

* * Van openbaar naar geheim beraad

Het Gereformeerd Gezinsblad bracht op 27 november verslag van een zitting der „synode” op woensdag 25 november. Het verslag meldt dat het rapport-Wiskerke over de schorsingsweg werd voorgelezen, en geeft van dat rapport een samenvatting. Aan het slot daarvan lezen wij: „Het laatste gedeelte van het rapport, waarin de vraag behandeld werd of van zodanige noodsituatie sprake was, dat Groningen-Zuid van de k.o. mocht afwijken, werd in publieke zitting voorgelezen. Ook de op dit rapport betrekking hebbende concept-besluiten werden slechts ten dele voorgelezen”.

Hier stoppen we even voor een dubbele vraag: 1. Waarom werden in een openbare zitting de concept-besluiten slechts ten dele voorgelezen? Waarom in een publieke zitting zaken verheimelijkt? 2. Waarom heeft het Gereformeerd Gezinsblad, i.c. waarom heeft zijn verslaggever Basoski, ouderling van Groningen-Zuid, hetgeen wél werd voorgelezen aan de lezers van de krant onthouden?

Als we deze twee feiten leggen naast hetgeen wél werd gepubliceerd dan ligt de conclusie voor de hand dat de voorgestelde besluiten tégen de handelingen van Groningen-Zuid waren gericht, en tegen de particuliere synode van Groningen, die de kromme rechtshandel van de kerkeraad achteraf goedkeurde.

Deze conclusie wordt bevestigd door de bestrijding van het rapport in de eerste en de laatste openbare vergadering die „de synode” aan deze zaak wijdde.

* * Met gesloten deuren

De behandeling van deze zaak werd op woensdagavond 25 november volgens het verslag opgeschort tot donderdagmorgen.

Op zaterdagmorgen 28 november meldde het Gezinsblad wat er op die donderdagmorgen is geschied: op voorstel van ds. A. I. Krijtenburg is de zaak van de schorsingsweg naar de commissie terug verwezen voor nader beraad.

Men zou zo zeggen: dat is nog al rap. Op woensdag één ronde over een rapport van 33 bladzijden. Zegge: drie en dertig. Met een rapporteur, ds. J. R. Wiskerke, die in de publieke zitting van de vorige dag van de eerste spreker, prof. J. Kamphuis de lof ontving dat hij „diep gegraven” had. En na het

eerste treffen trekt de commissie met zulk een breed rapport, met zulk een diepgravende rapporteur, zich al terug voor beraad.

Raadselachtig.

Maar het is geschied.

En de rest is afgedaan met gesloten deuren.

Met als resultaat dat er iets heel anders uit de commissie is gekomen dan was voorgesteld. Waarschijnlijk is er in korter tijd dan men eerst had gebruikt nog dieper gegraven.

* * De adviseur

We willen thans letten op hetgeen de adviseur der synode prof. J. Kamphuis in de discussie over het rapport-Wiskerke opmerkte. We schrijven: de adviseur. Want sinds de synode van Kampen kent een generale synode geen prae-adviseurs meer. Men zie de Acta artikel 13. Maar dat nu daargelaten. We lezen hetgeen prof. Kamphuis, adviseur, en niet lid, zelfs niet adviserend lid der synode (Kampen, Acta art. 13, besluit sub c) als eerste spreker in het debat opmerkte: „Het was bij Groningen Zuid al mis toen het naar Noord ging. Onpartijdigheid moest bij Noord ontbreken, en dat konden Zuid en Noord weten. Het zijn bekende feiten dat niet alleen ds. Van der Ziel van Zuid maar ook ds. Van der Vliet van Noord aan de voorbereiding van de samensprekingen en een deel der besprekingen heeft deelgenomen. Ds. Van der Vliet heeft dat nooit verheimelijkt. Het oordeel over ds. Van der Ziel moet ook dat over ds. Van der Ziel zijn! Het vreemde spr. dat deze desondanks in zijn kerkeraad meestemde. Op de classis stemde hij niet mee. Spr. oordeelt deze feiten niet, maar constateert het ontbreken van onpartijdigheid bij Groningen Noord en bij de classis waar Groningen Noord meestemde. Bovendien oordeelde Groningen Noord tweemaal in dezelfde zaak. Praeses van de classis Groningen was bijna steeds ds. L. L. van der Vliet.....”.

Hier wrijven we onze ogen uit.

En vragen: Mocht de kerkeraad van Groningen Noord omdat hij hetgeen ds. L. L. van der Vliet zou misdaan hebben geen OPENBARE GROVE ZONDE noemde, niet van ds. Van der Ziel, van dezelfde „misdaad” aangeklaagd zeggen: ook dat is niet een openbare grove zonde? En waarom zou een predikant in volle rechten in zijn kerkeraad niet mogen meestemmen? Moest de kerkeraad hem of hij zichzelf soms schorsen omdat zulks de andere kerkeraad vorderde?

MOCHT BIJVOORBEELD IK DESTIJD OP DE CLASSIS GORINCHEM MIJ NIET VERZETTEN TEGEN WAT DIE CLASSIS DEED BIJ DE EXAMINATIE VAN DE BEZWAARDE CANDIDATEN J. F. HEY en H. J. SCHILDER OMDAT IK OOK BEZWAARD WAS? Hadden ze mij en mijn leer-damse ouderling en ds. W. de Graaff en zijn mede-afgevaardigde uit Giessendam vanwege de „onpartijdigheid” maar buiten spel en stemming moeten houden?

Hetzelfde geldt ten aanzien van het feit dat ds. L. L. van der Vliet een classis presideerde waar de zaak tegen ds. Van der Ziel diende. Was ds. Van der Vliet soms geschorst? Of niet aan de beurt? Stel je voor dat men in de kerkelijke vergaderingen zó te werk gaat. Er is een aanklacht. Men weet: ds. A. of ds. B. acht die aanklacht van nul en gener waarde. Dus: nu mag hij aan de actie niet meedoen, op de kerkeraad niet meestemmen, niet naar de classis, de classis niet vóór-zitten. En dat allemaal om.... de ON-partijdigheid.

Dat zou een schrikbewind worden.

En van wie eigenlijk?

* * De volgende

Maar het ergste van alles is dat niet een lid der synode — als die zulks deed was het al erg genoeg — maar een adviseur der synode publiek (gelukkig! niet in comité en achter gesloten deuren) ds. L. L. van der Vliet schorsingswaardig verklaarde. Gelijke monniken, gelijke kappen! En dat een adviseur van de knechten van de knechten der kerkeraden, zo maar eens even in het voorbijgaan de kerkeraad van Groningen Noord in gebreke stelde dat ds. L. L. van der Vliet nog op vrije ambtelijke voeten rondloopt. Hij zei: „Het oordeel over ds. Van der Ziel moet ook dat over ds. Van der Vliet zijn!” Het uitroepeten is natuurlijk niet gesproken. Dat is van de heer Basoski.

* * Nuchter en waakzaam

We maken ons geen illusies. Nuchter constateren we dat uit deze hoek te wachten is: na Van der Ziel ook Van der Vliet. En dan... Maar dat is bekend genoeg.

Prof. Kamphuis houde ons ten goede dat we goed wakker hopen te blijven. Hij schreef in De Reformatie dat hij liever de roomse hiërarchie wilde dan een vrijgemaakt Kremlin. Wij willen ze geen van beide.

Geen kerkordelijk gearrangeerde uitran-geringen en geen zuiveringsacties.

Maar: de ware kerk. ONS ALLER MOEDER.

* * Een stuk dat tegen zichzelf getuigt

Het Gereformeerd Gezinsblad bracht op woensdag 9 december de uitspraken van de generale synoden en van „de generale synode” in de zaak van ds. A. van der Ziel.

Een stuk dat tegen zichzelf getuigt.

We willen zeggen waarom.

De praeses van de rotterdamse samenkost drs. D. Deddens heeft in het woord waarmee de actie werd afgesloten verklaard: „Gedurende vele maanden heeft commissie III zich beijverd de behandeling van deze zaak in plenaire synodezittingen zo gedegen mogelijk voor te bereiden, waarbij zeer uitvoerige, gedocumenteerde rapporten door haar werden samengesteld. Aan de gehele commissie, en in zonderheid aan de beide rapporteurs ds. A. J. Krijenburg en ds. J. R. Wiskerke zij voor alle moeizame arbeid de hartelijke dank der synode betuigd. Dagen-, wekenlang heeft de synode zich ingespannen om tot besluiten te komen conform het Woord van Hem, die het recht bemint in zijn rijksbewind en conform de accoorden van kerkelijke gemeenschap”.

Dat is dan dat.

En dat is het nou juist.

Gedurende vele maanden heeft een hele commissie zich beijverd. Dagen- en wekenlang heeft een hele synode zich ingespannen. Daarbij — dat vergat de praeses te vermelden — nog wel geassisteerd door drie hoogleraren in de theologie.

Zoveel arbeid.

Van zoveel mannen.

Voor zo'n eenvoudige zaak.

Want de enige zaak die aan de orde was en is en blijft is deze: Heeft ds. A. van der Ziel nu metterdaad een OPENBARE en GROVE zonde gedaan, die hem der schorsing en afzetting waardig maakt? En dat betekent maar niet of deze man door óns onwaardig bevonden wordt in ónze kerken te preken, maar schorsen en afzetten in de heilige algemene christelijke kerk betekent: oordelen dat de enige en algemene Bisschop en het Hoofd der Kerk, Jezus Christus, niet wil dat ds. A. van der Ziel waar ook ter wereld, onder wie ook op aarde het evangelie verkondigt omdat hij een WOLF onder de schapen en geen herder, maar een HUURLING is.

Inhoud „Opbouw”

Het grote vonnis	G. V.
Kerkelijk Leven	G. V.
Te Berde	A.
Een nieuw kerkrecht?	R. H. B.
Een lekepraatje tussen de bedrijven door!	A. P.
Kerknieuws	

Dat was de zaak.

Moest men naar die OPENBARE en GROVE zonde zolang zoeken?

Blijkbaar wel.

* * De zonde gevonden ??

En als de zonde nu werkelijk gevonden was! En dat is tot op de huidige dag hoogst onzeker. In de eigen kerkeraad van Groningen Zuid zijn er tot op de huidige dag nog ambtsdragers en meer dan 600 mondige leden, die zeggen: het is geen openbare grove zonde! De raad van Groningen Noord: geen openbare grove zonde. Een classis Groningen: geen openbare grove zonde. De generale synode: veertien zeggen: Ja. Dertien: Neen!

Ondanks

1. de maandenlange studie der commissie,
2. het rapport over de schorsingswaardigheid, waarvan de lezing alleen reeds 6½ uur vorderde,

3. het rapport van drie en dertig bladzijden over de schorsingsweg,

4. de dagen- en wekenlange inspanningen van een hele synode,

5. de vakkundige adviezen van drie hoogleraren in de theologie,

6. de adviezen van de predikant plus de emeritus van Rotterdam-Delfshaven,

kwam de synode met 14-13 stemmen tot de uitspraak, dat er een openbare grove zonde was.

Zodat het onzeker bleef OF er nu heus zulk een zonde was.

Met veertien tegen dertien stemmen kwam de laatste instantie tot de conclusie dat ds. A. v. d. Ziel der schorsing en afzetting waardig was en is.

* * Rechtspleging?

In de engelse jury-rechtspraak kan een doodvonnis slechts worden uitgesproken met algemene stemmen. Wanneer één weigert het SCHULDIG uit te spreken gaat het doodvonnis niet door. Die éne kan het aan het verkeerde eind hebben. Maar het vonnis gaat niet door.

Thans onze vraag. Ds. Deddens waagde het in zijn slotwoord na de actie te spreken van Hem, die het recht bemint in zijn rijksbewind. Wij vragen: Wil de HEERE dat een KERKELIJK DOODVONNIS wordt bekrachtigd met veertien tegen dertien stemmen? Die dertien kunnen het mis hebben. Hoewel dat niet mijn mening is. Maar al hadden zij het mis, dan nóg!

Ds. Deddens liet Psalm 130 zingen: Zo Gij in 't recht wilt treden.... Daar wordt ik bang van. BANG. Echt BANG. Maar het slotvers was prachtig:

Hoopt op de HEERE, vromen.

Is Israël in nood,

Er zal verlossing komen,

Zijn goedheid is zeer groot.

Hij maakt op hun gebeden

Gans Israel eens vrij

van ongerechtigheden

Zo doe Hij, ook aan mij.

G. Visee

Een nieuw kerkrecht?

In „Opbouw” van 4 dec. j.l. bestreed ik een artikel van ds. J. Kok te Amersfoort die meende dat een beroep op de volgende synode naar art. 31 K.O. voldoende was om de twaalf broeders een uitlaatklep te bieden voor hun consciëntienood. Ik toonde toen aan dat wij ter synode zélf niet verder konden. Nu schreef prof. Kamphuis in „De Reformatie” van 13 december l.l. een reeks driestarren naar aanleiding van mijn artikel contra ds. Kok. Ik acht dat een symptoom van vergaande bemoeizucht en van gebrek aan goede persmanieren. Was ds. Kok zelf niet mans genoeg mij te antwoorden? Ik schreef toch niet tegen prof. Kamphuis, maar tegen ds. Kok? Wie heeft prof. Kamphuis tot een rechter tussen mij en ds. Kok aangesteld? Waar haalt hij het recht vandaan, nota bene nog wel in een krant die helemaal niet in dit geding gemengd was, zich te bemoeien met mijn antwoord aan ds. Kok? Want dat was mijn artikel. Ds. Kok had de twaalf een tweetal adviezen gegeven en daarop heb ik toen geantwoord. Door dit optreden van prof. Kamphuis is ds. Kok de pas afgesneden mij nog behoorlijk van antwoord te dienen.

Nu prof. Kamphuis intussen in zijn driestarren allerlei onjuistheden omtrent het optreden van de 12 debiteert, acht ik 't wenselijk die te weerleggen opdat er niet een verdere legendevorming in de pers optrede en enkele misverstanden worden weggenomen die ik al eerder op andere plaatsen moest signaleren.

Ad driestar I en II: Prof. Kamphuis geeft hier een weergave van de feitelijkheden die tastbaar onjuist is. De twaalf zouden: a. de synoden hebben willen opsplitsen in twee fracties; b. het ging hun met het indienen van hun Verklaring niet om een materieel antwoord maar om een uiteindelijke en formele reactie; c. aanhoren van de synode werd door hen niet eens wenselijk geacht, laat staan dat overleg begeerd werd; d. ze handhaafden een ultimatum en toen het besluit van 14 tegen 13 bleef staan „gingen zij heen”, e. dat zij daartegen aanvoeren dat zij tot tien uur op woensdag 11 november nog telefonisch bereikbaar waren is een „zielige drogreden”; f. de ene Verklaring werd gehandhaafd toen men met de tweede kwam; g. het dilemma dat de twaalf stelden was: „het besluit weg of wij weg”.

Het is mij onbegrijpelijk dat iemand die als adviseur dit alles meegemaakt heeft, zo kan schrijven. Ik zou voor ieder van deze punten breed uit de stukken kunnen citeren. Ik zal dat niet doen, want het zou een veel te uitvoerig artikel worden. Ik zal volstaan met tegenover iedere bewering de werkelijke toedracht te stellen met hier en daar adstructie uit de stukken.

Hier komt dan de feitelijkheid: a. Nimmer zijn wij opgetreden als een fractie van minderheid tegenover meerderheid. Prof. Kamphuis denkt blijkbaar zelf voortdurend in termen van fracties en facties. Ik ben die woorden de laatste weken al verscheidene malen bij hem tegengekomen.

De zaak is zo: wij waren en zijn twaalf synodeleden die tegen een bepaald besluit gestemd hebben. En omdat het onnodig is twaalf verschillende Verklaringen in te dienen, hebben wij samen één Verklaring ingediend. Mag dat niet op een synode? Ik zou zó uit Acta van vroegere synoden verschillende verklaringen kunnen opdienen, die door synodeleden zijn ingediend. Om slechts één voorbeeld te noemen: de beroemde verklaring van Lindeboom-Bos op de synode van Arnhem (1902), waarin zij verklaarden dat indien het voorstel Bavinck-Rutgers werd

aangenomen de eenheid van de verenigde kerken op het spel stond. Leert prof. Kamphuis zijn studenten dat er in 1902 een „factie” of „fractie” Bos-Lindeboom was? Ik meen dat er in onze kringen veelal prijzend over die verklaring van 15 synodeleden en 2 adviseurs gesproken wordt. En verder: het zou ons alleen om een formeel antwoord gaan en dat zou blijken uit het feit dat ik er op aandrang dat de „veertien” eerst in eigen kring eens over onze Verklaring zouden spreken. Laat prof. Kamphuis dat eens bewijzen! Wij dienden onze Verklaring bij onze medeleden in **niet** om een uiteindelijk formeel antwoord te krijgen, maar om hun onze moeiten voor te leggen! Ik citeer letterlijk onze blijkbaar door prof. Kamphuis niet gelezen Verantwoording, blz. 8: „Wij legden deze verklaring dan ook niet in het midden der vergadering neer om te zeggen: „en nu gaan wij heen”, maar om aan te dringen op herstel van de goede samenwerking door terugkeer van de verkeerde weg”. Wij zouden „heen gegaan zijn”. Het tegendeel is waar. Wij zijn heengezonden. Ik citeer ons laatste woord van dinsdag 17 november:

„Wij zijn bereid met de synode-arbeid voort te gaan, maar wij wijzen u erop, dat wij in die arbeid gebonden zijn aan de Heilige Schrift, de Blijdenis en de Kerkenorde. Wij achten het genomen besluit niet in overeenstemming met Gods Woord en verkeren daarom in de onmogelijkheid verder te werken met en vanuit zulk een besluit, waarvan bovendien, volgens uw verklaring van hedenmiddag, de plaats en de functie niet zijn bepaald.

Daarom zal broederlijk overleg t.o.v. deze punten noodzakelijk zijn”.

Wat antwoordden de anderen bij monde van de praeses:

Nadat geconstateerd is, dat de eerste verklaring gehandhaafd was „een- en andermaal, in haar geheel speciaal ook wat betreft de mededeling, dat verdere samenwerking in dit synodeverband voor de broeders niet mogelijk is”, vervolgde de praeses: „De synode heeft tot taak de arbeid haar door de kerken opgedragen voort te zetten. Dit zal dus moeten gebeuren zonder deze broeders. Dit laatste ligt geheel voor hun verantwoordelijkheid”.

De Verantwoording vervolgt conform de feiten: „Na deze mededeling verzocht hij ons de hand ten afscheid te mogen reiken. Verder beraad in het gebouw der synode werd ons door de praeses niet toegestaan. Daarop hebben wij het gebouw verlaten”.

Het is eenvoudig ongehoord dat dertien synodeleden plus de vier afgevaardigden van Groningen (want van de oorspronkelijke veertien tegenstemmers was br. Visser vervangen door br. van der Spek die zich bij de twaalf schaarde) 1. de twaalf plus br. van der Spek buiten de synodezaal hielden, hoewel zij 's morgens allen hun wettige zetels hadden ingenomen; 2. de synode openden en appel-nominaal hielden, terwijl de twaalf plus br. van der Spek in een apart lokaal buiten de opening werden gehouden; 3. dat deze dertien synodeleden voor wie onze Verklaring bedoeld was met ons nota's wisselden of ons in hun vergadering riepen om hun antwoord aan te horen; 4. ons tenslotte van hun verdere arbeid uitsloten zonder ook maar enig mondeling overleg met ons gepleegd te hebben ter zake van onze bezwaren. En dat alles noemt prof. Kamphuis: „toen dus het besluit gehandhaafd werd,

gingen de broeders heen”. We zullen eens zien hoelang deze woorden van prof. Kamphuis (en anderen) het tegenover de waarheid uithouden.

De „zielige drogreden”: dat zou het feit zijn dat wij op woensdagavond 11 november aan de broeders mededeelden dat wij tot 10 uur 's avonds op een bepaalde plaats onder een medegedeeld telefoonnummer bereikbaar waren. Een vraag: waarom belde dan de praeses ons omstreeks tien uur op dat nummer op en deelde hij ons mee (en ik citeer nu onze Verantwoording) dat de synode „in nadere bespreking was over onze verklaring; en op de omzichtige vraag, hem gesteld, of de bespreking zich in zulk een richting bewoog, dat het voor ons zin had te blijven, tenslotte te kennen gaf dat het wellicht niet ongewenst was dat de „twaalf” (dertien) zoveel mogelijk in Rotterdam overnachten zouden om beschikbaar te blijven en dat zij allen tot de middag direct beschikbaar bléven, totdat er bericht van de praeses kwam dat zij elk een brief zouden ontvangen” (blz. 11). De praeses heeft die mededeling van-tot-tien-uur-bereikbaar zijn toch niet opgevat als een drogreden, allerm minst als een zielige drogreden, maar er met ernst gebruik van gemaakt. Is prof. Kamphuis dat vergeten?

Vervolgens: de ene Verklaring zou gehandhaafd zijn in de tweede. Ook hier blijkt dat prof. Kamphuis de stukken niet kent. Ik citeer de laatste alinea van onze Nadere Verklaring:

„Wij zijn ook nu nog na ontvangst van uw brief d.d. 13 november j.l. bereid met u verder te werken en de vastgelopen wagen weer op gang te brengen, maar dan zullen wij naar onze vaste overtuiging samen terug moeten tot het broederlijk overleg, dit is voor wat de feiten betreft het punt van de gewraakte besluitneming, opdat definitieve besluiten kunnen genomen worden, die door een duidelijke meerderheid gedragen worden”.

Op blz. 16 van onze Verantwoording hebben wij nadrukkelijk op het verschil tussen onze eerste en tweede verklaring gewezen, en ook de reden daarvan genoemd. De andere broeders hebben dat niet in rekening gebracht bij hun laatste woord ons door de praeses meegedeeld op dinsdagavond 17 november (de eerste verklaring gehandhaafd een- en andermaal). Wij bleven stellen dat wij zó niet verder konden en dat overleg noodzakelijk was, maar spraken in de Nadere Verklaring niet meer van terugneming van het besluit. Maar prof. Kamphuis leest daarover heen. Daarmee is ook weerlegd — ik zeg weerlegd en tot nul teruggebracht — de bewering van prof. Kamphuis dat wij stelden: „het besluit weg of wij weg”. Ik nodig prof. Kamphuis uit om uit de stukken de waarheid van deze bewering te bewijzen. Het is eenvoudig onmogelijk.

Ik kom tot driestar III: Ik aarzel niet de wijze waarop prof. Kamphuis het conflict hier stelt een grove vertekening van de feiten te noemen en een caricatuur van wat er werkelijk aan de hand was. De hoogleraar stelt het zo: het was bij de „twaalf”: „het besluit weg of wij weg”, voor mij zou het „niet voor vast en bondig houden van een besluit” gelijk zijn met „het verlaten van de besluitnemende vergadering”. Dit is klinklare nonsens. Wat ik betoogde was dit (waarom krijgen de Reformatielezers niet onder ogen wat ik schreef?): wij konden het met 14 tegen 13 stemmen genomen besluit niet voor vast en bondig houden. Echter: wij moesten **met** en **vanuit** dit door de synode genomen besluit verder werken in de zaak Groningen-Zuid/Van der Ziel. Van die zaak was nog slechts één rapport besproken (dat over de tuchtwaardigheid van ds. Van der Ziel). Het

tweede rapport (over de schorsingsweg) was nog onbesproken, en het derde: (over het schorsingsvonnis) was nog niet eens ter tafel. Wat wij vroegen was: geef ons gelegenheid eerst de gehele zaak te bespreken alvorens definitieve besluiten te nemen. Hoe wil men als afgevaardigden in een zaak (en nog wel zo'n ingewikkelde en belangrijke zaak als Gr.Z.) besluiten nemen alvorens de gehele zaak te hebben besproken? Hoe wil men in een tuchtzaak die op de generale synode in een eindbeslissing komt, een billijk en rechtvaardig oordeel vellen zonder onder ogen te hebben gezien zowel de handelingen van de betrokkene als van zijn kerkeraad? De allerbekendste vraag of er soms verzoening mogelijk was (en bij andere zaken ter synode werd die vraag nadrukkelijk gesteld) kan pas overwogen worden als beide partijen besproken zijn en in hun handelingen getoetst. Ons werd in het debat geen enkele principiële grond genoemd waarom dit niet zou kunnen. En toch werd — ondanks ons aandringen — op één onderdeel van de zaak een principiële beslissing genomen die definitief was. Heel deze door ons in onze Verantwoording uitvoerig gestelde en geargumenteerde casuspositie wordt door prof. Kamphuis in deze driestar eenvoudig genegeerd en buiten bespreking gehouden. Het ging hierom dat wij als twaalf leden der synode eenvoudig niet meer in staat waren als vrije mannen over de rest van de zaak te oordelen en te spreken. Ik citeer de Verantwoording (blz. 8), waarin ds. G. Janssen, sprekende in de synode, ons gevoelen als volgt weergaf:

„Hij wees op de onmogelijke situatie, waarin de twaalf waren gebracht, zodat zij niet verder konden handelen. Zij waren in de verdere bespreking van de zaak Groningen-Zuid nu gebonden door een voortijdige beslissing, die zij bovendien zeer verwerpelijk achtten. Hij verklaarde dat geen meerderheid een minderheid heeft te dwingen een weg op te gaan, waarop zij niet meer vrij kan spreken; immers een onderdeel van de zaak was slechts in behandeling geweest”.

Wat mij persoonlijk betreft: heel mijn rechtsbesef kwam tegen deze gang van zaken in opstand. Hoe waren wij tegenover onze opdrachtgevers, de kerken in Overijssel en Gelderland, verantwoord indien wij ons bij de behandeling van deze zaak lieten binden op een onderdeel? De particuliere synode van Zutphen, die dr. Jongeling en mij en de brs. Vos en Wiersma afvaardigde, deed dat beslist niet opdat wij maar rauw door de appèlzaken heen zouden slaan. Zij vroegen de synode zelfs de appèlzaken het eerst te behandelen opdat de vrede in de kerken hersteld zou worden. Hadden wij dan niet het recht te vragen deze allergewichtigste appèlzaak eerst in zijn geheel te bespreken alvorens definitieve besluiten te nemen? Ik ben geen professor in het kerkrecht maar ik meen toch wel zo veel van de geschiedenis van onze Gereformeerde Kerken te weten dat zij steeds op terneerlegging van de twisten hebben aangedrongen, wanneer dat enigszins mogelijk was. Daar is de literatuur vol van. Nu, hoe zal men oordelen of een twistzaak ter neer te leggen is zonder die zaak in zijn geheel besproken te hebben?

En dan het beroep op ds. D. van Dijk! Die wordt in driestar IV opeens ten tonele gevoerd als het grote voorbeeld voor de twaalf! Ik meen zelfs ergens gelezen te hebben dat hij zelf zijn eigen strijd ons ten voorbeeld gesteld heeft. Nu, dan heeft men van die zaak maar slecht kennis genomen en schiet ook collega Van Dijks eigen geheugen ergens te kort. Hoe ging het ds. van Dijk in 1944? De synode eiste van hem een schriftelijke verklaring van zijn standpunt tegenover de uitspraken van de synoden van Sneek/Utrecht

(1939-1942) en Utrecht (1943-1944).

In een korte brief in juli 1944 deelde ds. van Dijk zijn standpunt mee. Zijn antwoord werd in handen gegeven van de commissie voor zwaarigheden die adviseerde Van Dijk te schorsen als synodelid en als secundus-curator van de Theologische Hogeschool (wat toen al niet kon!). Ds. van Dijk verzocht een week bedenktijd. Hij schreef toen (het was inmiddels augustus 1944) zijn verklaring (dus óók een verklaring!) niet te kunnen terugnemen en deed een beroep op de synode de eenheid toch te bewaren. Men kan de inhoud van die brief in het boek van ds. G. Janssen over de feitelijke toedracht vinden. In die brief stelde ds. van Dijk aan de synode voor een commissie te benoemen die een breed historisch onderzoek moest instellen naar de zin van art. 31 K.O. en de Verklaring van 1905.

„Het ligt voor de hand (zo ging Van Dijk verder) dat de Synode, in afwachting van het resultaat van dit werk, wat betreft de „binding” terugkeere tot den toestand van voor 1942 en dat zij opheffe alle, op grond van de besluiten van 1942 en 1943 getroffen tuchtmaatregelen, terwijl de „bezwaarden” zich verplichten, hangende de werkzaamheden dezer Commissie, zich te onthouden van opzettelijke publieke bestrijding van de Verklaring van 1905”.

Dit voorstel werd terzijde gelegd en een commissie werd gezonden naar de kerkeraad van Groningen om met Van Dijk te handelen. Ook bleef hij van de synode uitgesloten. Waar het mij nu om gaat is dit: Van Dijk wordt vandaag voorgesteld als de man die onvervaard ter synode bleef strijden zonder zulke dwaze eisen te stellen als de „twaalf”. „Hij boycotte niet”, aldus prof. Kamphuis, „Hij ging niet in staking!”. De feiten zijn dat Van Dijk als hij zijnerzijds een poging doet het conflict tot oplossing te brengen van de synode van 1944 vroeg haar besluiten, waar het conflict op vast zat, terug te nemen. Men doet nu alsof dat de grootste zonde is die er ter synode kan worden begaan: vragen besluiten terug te nemen om daardoor de weg te effenen tot verdere goede samenwerking. En het ging bij ons om een besluit dat met 14 tegen 13 stemmen genomen was. Mijn collega Zemel hier heeft nog onlangs betoogd dat zoiets in een tuchtzaak in een plaatselijke kerk niet kan, laat staan op een generale synode (Enschedese Kerkbode van 21 november l.l.). Van Dijk vroeg rustig terugneming van een besluit dat telkens met grote meerderheid van stemmen genomen was. Wij vroegen terugneming van een besluit in een onderdeel van een belangrijke tuchtzaak, dat met 14 tegen 13 stemmen genomen was. De synode van 1944 zei: neen en zond Van Dijk heen. De synode van 1964 zei ook: neen en zette haar werk voort zonder hen die in tweede instantie niet eens terugneming vroegen, maar teruggaan tot het moment van de gewraakte besluitnemingen om dan te overleggen.

Tenslotte: prof. Kamphuis vraagt rhetorisch in driestar IV: „Wie eiste van de broeders, dat zij zich gebonden achtten aan een reeds gevallen besluit?”. Ik antwoord: de synode had het gevallen besluit bij monde van de praeses bezegeld met Schriftlezing en gebed. Met en vanuit dit besluit zou nu verder de zaak-Groningen-Zuid-Van der Ziel worden besproken en afgehandeld. Als synodelen waren wij niet vrij meer in ons beraadslagen en handelen over de rest van de zaak.

De meerderheid had de zaak gesplitst en het één mocht niet in overweging genomen bij het ander. Daaraan konden en mochten wij niet meedoen en vandaar onze Verklaring.

Prof. Kamphuis haalt er de zaak-Goossens nog bij, en mijn aandeel daarin. Dat deed hij ook toen ik kritiek oefende op zijn benoeming. Evenals toen verwijs ik hem nu naar zijn mederedacteur br. P. Jasperse en naar ds. F. de Vries: daar kan hij aan de weet komen, waar de uitspraak van de kerkeraad van Zwolle destijds vandaan kwam. Ik zal ook zwijgen over de boeman van het oecumenisme die natuurlijk bij deze zaak door prof. Kamphuis ten tonele wordt gevoerd. Maar ik protesteer nogmaals krachtig tegen de beschuldiging van „factiegeest” die aan het einde van zijn driestaren opnieuw door prof. Kamphuis wordt geuit. Alleen al de namen van de „twaalf” moesten hem weerhouden die beschuldiging neer te schrijven.

Ik eindig met prof. Kamphuis tot bezinning op te roepen en tot besef van zijn verantwoordelijkheid in deze zaak. Ik heb nimmer geijverd voor het weghouden van de hoogleraren ter generale synode en er zelfs wel eens in de pers een goed woord voor gesproken. Maar ik heb verstomd gestaan van de wijze waarop hooggeleerde preadviseurs de wettige afgevaardigden van de kerken op beslissende momenten in deze zaak voor de voeten liepen. Prof. Kamphuis citeert in zijn driestaren uit het comité, ik zal dat ook doen. Ik heb mij eens de toorn van een adviseur der synode op de hals gehaald toen ik zei, dat de hoogleraren „er als de kippen bij waren” om het voorstel-Van der Leeden te torpederen. Ik meen toch dat dit een goed hollands uitdrukking is om aan te duiden wat ik bedoelde. Ik blijf het twintig jaar na de Vrijmaking ongehoord achten dat hoogleraren op zulk een evidente wijze ingrijpen als wettige afgevaardigden hun verantwoordelijkheid ter synode bedienen. Ik wil graag van een hooggeleerd advies gediend zijn ook en juist op de meeste vergadering der kerken. Maar adviseren is een woord dat in het nederlands een bepaalde inhoud heeft. „De waarheid luistert nauw” heette een brochure in de dagen van 1944. Het geldt ook van de hier door mij besproken zaak. En als de rook en de mist opgetrokken zijn, zal wel blijken hoe de zaken in november 1964 in Rotterdam-Delfshaven lagen.

Enschede

R. H. Bremmer

Een lekepraatje tussen de bedrijven door!

Het zijn tot nu toe alleen predikanten, die het hunne schrijven over de droeve toestand in de vrijgemaakte kerken. Zou een „leek” — een „gemeen lid” zeggen we in zestiende-eeuws kerkorde-nederlands — niet een paar opmerkingen maken? We menen van wel, temeer nu de verklaringen voor ieder kerklid bestemd blijken te zijn. Maar we moeten het echt „tussen de bedrijven door” doen, er voor gaan zitten, terwijl we veel liever een ander

artikel voor Opbouw schreven. Hoeveel belangrijk werk blijft onafgedaan door al die kerkelijke troebelen? Maar 't is niet anders en enkele dingen moeten eens duidelijk gesteld worden. Er wordt genoeg gefluisterd, over en weer uiteraard. We geven de opmerkingen puntsgewijze, dat is het duidelijkst.

1. In eigen ressort beginnend, stellen we vast, dat de p.s. van Groningen in de vergadering van maart een geheel eenzijdige af-

vaardiging heeft gekozen. Allen zijn van dezelfde „kleur” t.a.v. de schorsing van ds. Van der Ziel, voor dit ressort de belangrijkste kwestie. Men koos zelfs een predikant die niet op die vergadering was, maar wel de rapporteur op de vorige p.s. geweest was (ds. Berghuis). Verder koos men ouderling Boersma uit Zuid, die in heel de affaire een belangrijke rol heeft gespeeld en die in mei al moest aftreden als ouderling. Het gaat hier niet om de personen, wel is het opmerkelijk, dat men niet zo ruim is geweest dat men gezegd heeft: we sturen ook mensen die anders denken dan de meerderheid, b.v. ds. Stam. Dat de afgevaardigden niet mogen stemmen zegt niets, men kan volop aan de discussies deelnemen en zo de andere leden beïnvloeden. Het kan ook in de koffiekamer, en waar al niet in het intermenselijk verkeer tijdens een synode. Niemand kan dat die leden kwalijk nemen, maar wel is het van belang dat men eens met iemand kan gaan praten, die ook dicht bij het vuur zit en er wat anders over denkt. **Mensen die nu over groepsvorming spreken, moeten goed beseffen, dat deze in de p.s. van Groningen volop aanwezig was. Zelfs de secundi zijn van dezelfde kleur!**

2. Over andere ressorten kunnen we niet oordelen, maar met de afvaardiging van Zuidholland is wat aan de hand. Dat zullen de acta te zijner tijd wel duidelijk maken, want de vergaderingen worden in het openbaar geopend. Maar 't relaas dat we als voorproefje gekregen hebben, zegt er ook iets van, als men er niet overheen leest. Ouderling Visscher uit Gouda, zelf al secundus, was de dag na die hete dagen niet meer ter synode, zodat zijn tertius kwam, die zich bij de twaalf voegde. Waarom was die broeder uit Gouda er niet meer en werd hij wel op die spannende dagen naar de synode gereden? Moest hij om zijn stem aanwezig zijn? En zou de stemverhouding juist andersom geweest zijn, als de tertius, die gezien zijn houding kennelijk tegengesteld had, op die stoel gezeten had? Zo gaat men combineren. Het voorstel zou dan afgewezen zijn! Waarom die haast met stemmen, vraag ik. Kon die broeder uit Gouda niet meer? Is hij nu weer op de synode? Het rickt hier naar politiek, naar wat we de komende maanden van de Labourparty in Engeland verwachten kunnen in het parlementaire spel. Maar een synode mag niet ontaarden in een parlement.

3. Er is een ander punt dat ik naar voren wil brengen. Hoeveel leden en adviserende leden hebben de notulen van de „samenspreking” opgevraagd of ingezien? Een belangrijk document in deze twistzaak, alles draait om die handeling van de geschorste predikant (de andere die eraan deelnam, preekt iedere zondag!). Eén synodelid heeft de moed gehad dit uit te zoeken — hij is historicus — en heeft toen tegengesteld. De p.s.'en moeten ze nu maar opvragen.

4. In de verklaring van de „12” (en ook in het synodale stuk) staat de verklaring die zij op de synode hebben afgelegd. Daarin schrijven zij dat ook zij handelingen van Ds. Van der Ziel afkeuren. Dat zal deze man zelf ook wel doen. Wie moet dat niet doen? Ik meen dat zij zich hier nader moeten verklaren en moeten aangeven welke. Zo komen er misverstanden in de wereld en daaraan hebben we geen behoefte, ze zijn er al genoeg! Het beste is dan men eens met de man in kwestie gaat praten, men moet daaraan maar eens een reisje spenderen. Ds. Van der Ziel ontvangt u graag. Er staan grote dingen op het spel.

5. Dat erkent ds. D. van Dijk ook in de Kerkbode van 10 dec. en hij roept ons op rustig te blijven en de achtergronden te bespreken. Daartoe hebben anderen al zo vaak aan-

gespoord, maar het was nooit nodig. Ds. van Dijk weet beter dan iemand anders, wat die achtergrond in Groningen is, een achtergrond van 15 jaar. Ik mag hem hier herinneren wat hij een paar jaar geleden meermalen gezegd heeft, ook tegen mij: ik ben tegen de splitsing van de kerk van Groningen, want dan pakt men een man als ds. Van der Ziel aan en dat hebben wij op de grote kerkeradsvergadering altijd kunnen voorkomen. Hij wist en weet welke krachten er in deze kerk werkten. Het moet maar eens gezegd worden. Geen vertekening der feiten. Ds. D. van Dijk wist dat dit komen moest, hij kende de broeders te goed.

Tenslotte: Hoe lang moet deze toestand nog duren? We zien het agendum van de volgende synode nu al groeien. We stikken in het formalisme en in de juristerij. Wie kan dat ellentlange besluit lezen? Men wordt er stapelgek van als men het probeert. Een besluit echter over „een openbare, grove zonde”! Ik begrijp dat er andere predikanten zijn, die de bui zien hangen.

Wanneer, wanneer krijgen we een gewoon kerkelijk leven, zonder het wantrouwen dat de laatste tien jaar de kerken doortrekt en verlamt en dat ons allen in zijn greep heeft?

Wat is de achtergrond? Zeker, daarover zal gesproken moeten worden en dan gaan de gedachten terug naar de jaren vóór de Vrijmaking. Was het toen anders? Het is in de gereformeerde wereld allang niet in orde. Hebben we niet altijd in „groepen” gedacht, gegroepeerd om een blad, of om de „School” en de V.U.? Het zit ons in het bloed. Er is gemeenschappelijke schuld. Als niet de evangelische verdraagzaamheid ons overmeestert, blijft het zo voortsukkelen, blijft de onevangelische hardheid voortduren en komt de nadruk meer te liggen op het „gereformeerd” en worden we „typisch” gereformeerd in plaats van oecumenisch-gereformeerd en slinkt de werfkracht weg.

Helpman, 14-12-'64

A. Plaatsman

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK ITALIË

Teruggekeerd van een drieweekse reis naar Nederlandse Antillen en Zuid-Amerika, heb ik het genoegen hierbij weer verantwoording te doen van de binnengekomen gelden:

T. M. R. te A f 10.—; J. C. v. V. te V. f 10.—; R. B. te G. f 5.—; J. L. te K. (12e maal) f 2.50; R. K. te Z. f 5.—; G. J. t. W. S. f 10.—; A. K. te E. f 25.—; F. M. te E. f 3.—; J. H. v. d. G. te R. f 70.—; totaal f 140.50; totaal incl. vorige verantwoordingen f 6858.08.

Gaarne nieuwe giften verwachtend op mijn postrekening Nr. 50440, zeg ik alle milde gevers en geefsters hartelijk dank.

P. Groen.

KERKNIEUWS

Beroepen te Ulrum: E. Koop te Enumatil; te Bruchterveld: C. Olij te Ferwerd en Hallum; te Cloverdale B.C., Canada: H. D. van Herksen te Hilversum.

Bedankt voor Opende en Surhuisterveen: kand. B. Meyer te Kampen, die een benoeming aanvaardde tot assistent bij de bibliotheek van de Theologische Hogeschool te Kampen.

Ds J. D. Janse. Zondag 6 december deed Ds J. D. Janse, gekomen van Surhuisterveen-Opende, intrede bij de gemeente van Marknesse. Ds Janse werd bevestigd door zijn broer Ds J. C. Janse van Zutphen, die als tekst voor de bevestigingspreek gekozen had Jes. 63 : 9. In de intrepreek bediende Ds Janse het Woord uit Marcus 4 : 24 en 25. Na de dienst werd de nieuwe predikant toegesproken door br. F. de Haan namens de kerkeraad, Ds D. K. Smit van Blokzijl als consulent en vertegenwoordiger van de classiskerken, de bevestigiger en br. v. d. Griendt namens de zusterkerk van Nagele.

Ds G. Mul. Na een periode van ruim vijf jaar nam Ds G. Mul wegens vertrek naar Deventer afscheid van de gemeente te Rozenburg. Na afloop van de op 13 december gehouden af-

scheidsdienst, waarin Ds Mul preekte over Fil. 1 : 3-6, werd het woord gevoerd door burgemeester Aschoff namens B. en W., door Ds A. Veeffkind van Hoogvliet en br. Bouterse van Overschie.

Ds L. Douw. Zondagmorgen 6 december werd Ds L. Douw, gekomen van Stadskanaal, in de Immanuel-kerk bevestigd als predikant van de kerk van Enschede-Zuid. De bevestigiger, Ds D. Zemel, preekt over Ef. 4 : 11-13. Maandagavond 7 december deed Ds Douw in de Zuiderkerk intrede met een preek over Ef. 4 : 8. Het woord werd gevoerd door de bevestigiger, br. D. Nugteren namens de wijkraad-West en door Dr. R. H. Bremmer namens de classiskerken.

Ds K. D. van Dijk. Zondag 20 december verbond Ds K. D. van Dijk, gekomen van Musselkanaal, zich aan de gemeente van Terneuzen. Als bevestigiger trad zijn vader op, Ds D. van Dijk van Groningen, die preekte over 1 Cor. 3 : 9. De intrepredikatie handelde over Luc. 1 : 28, 29. Na afloop van de intreedienst spraken de praeses van de kerkeraad br. P. C. Duerink, Ds H. M. Ohmann als consulent en namens de classis Axel, de burgemeester Mr H. Rijpstra en de bevestigiger.

Ds J. F. Sollie. Zaterdag 12 december ontrok Ds J. F. Sollie van Nijega-Opeinde zich aan de gemeenschap van deze sedert 1952 door hem geïndene kerk. Hij voegde zich bij de syn. Geref. Kerk ter plaatse.

Ds J. van Raalte. De kerkeraad van Harderwijk heeft Ds J. van Raalte in verband met het bereiken van de 70-jarige leeftijd met ingang van 1 januari 1965 eervol emeritaat verleend. De classis Harderwijk heeft zich hiermee accoord verklaard. Ds van Raalte gaat zich vestigen in 't Harde.

Ds J. van Bruggen. De Res. L.p. Maj. Ds J. v. Bruggen te Assen ontving van de Minister van Defensie de onderscheiding wegens langdurige dienst als officier (met het cijfer XV).

Preekconsent. De classis Harderwijk verleende preekconsent aan de heer H. Kiezebrink, Werverdijk 5, Wapenveld. Tel. 05206-1542.

Curatoren antwoorden Classis Utrecht. De deputaten-curatoren van de Theol. Hogeschool te Kampen hebben aan de classis Utrecht-Breukelen meegedeeld, dat zij, na advies van hoogleraren, van oordeel zijn, dat het studieprogramma van de Theol. Hogeschool reeds zeer zwaar belast is, doch dat zij, erkennend het belang van de wetenschappen van economie, sociologie en psychologie, met de hoogleraren graag willen uitzien naar mogelijkheden om te bevorderen, dat predikanten iets weten van wat er in deze wetenschappen gaande is.

Deze brief is een antwoord op een brief van de classis Utrecht-Breukelen van 3 jan. j.l.

Utrechts Kerkblad. Van „Ons Kerkblad”, orgaan ten dienste van de Gereformeerde kerken in de provincie Utrecht, is deze week het laatste nummer verschenen. De uitgeefster, drukkerij fa. Wed. W. van Wijngen te Amersfoort staakt wegens interne moeilijkheden de uitgave. „Ons Kerkblad” heeft twintig jaar bestaan, het begon kort na de vrijmaking, in 1945, zijn verschijning.

De redactie heeft na overleg met uitgever J. Boersma te Enschede besloten tot een combinatie met het Geref. Kerkblad van Overijssel en Gelderland.

Het „Kerkblad ten dienste van de Gereformeerde Kerk te Amersfoort-Centrum”, dat tot nu toe verscheen als kopblad van „Ons Kerkblad”, zal onder de naam „Amersfoortse Kerkbode” verschijnen als kopblad van het Geref. Kerkblad van Overijssel-Gelderland-Utrecht.

Tilburg. Vanaf 3 januari 1965 worden de kerkdiensten in Tilburg gehouden om 9.30 en 14.30 uur in Groene Kruis-gebouw, Plateaansstraat 62.

ADRESSEN

Delfzijl, scriba: W. Boekeloo, Landstraat 56, Delfzijl. Tel. 05961-3748. **Tilburg,** militair contact-adres: T. de Wit, Limbastraat 1, Tilburg. Tel. 04250-3344. **Veenendaal,** scriba: C. Kramer, Dr de Visserstraat 48. Tel. 08385-2671.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij